

gemeente **Oosterhout**

Ambities voor de energietransitie Oosterhout 2030

***Vol energie samenwerken aan de
toekomst van Oosterhout***

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. De energietransitie	6
2.1. Landelijke doelen	6
2.2. Regionale Aanpak	6
2.3. Energiegebruik Oosterhout	7
2.4. De opgave	9
2.5. Ambities korte (2022) en middellange termijn (2030)	11
3. Een duurzame gemeente	12
3.1. De gemeente Oosterhout: een duurzame organisatie	12
3.2. Aan de slag met bedrijven en partners	13
3.3. Informeren, stimuleren en faciliteren	14
4. Van ambitie tot resultaat	15
4.1. De gemeenteraad	15
4.2. Draagvlak bij onze partners	15
4.3. Tot slot	15
Bijlage 1: Factsheet Energie Oosterhout	16
Bijlage 2: Werksessie Duurzaamheid gemeenteraad	17
Bijlage 3: Input stakeholders Oosterhout	19

1. Inleiding

Het klimaat is aan het veranderen en dat heeft gevolgen voor de samenleving. Wateroverlast, droogte, hitte en bodemdaling komen in meer of mindere mate al regelmatig voor en dat zal de komende jaren alleen maar gaan toenemen. Om de toekomstige impact op de gezondheid van onze inwoners te beperken alsook de leefbaarheid van onze woonkernen, is het noodzakelijk om nu te bepalen wat we moeten gaan doen en in welk tempo.

Dit is hét moment

In 2015 is het VN-Klimaatakkoord van Parijs ondertekend. In dit klimaatakkoord hebben 195 landen afgesproken de temperatuurstijging in 2050 te beperken tot maximaal 2 graden. Dit moeten we bereiken door een drastische beperking te realiseren van de CO₂ uitstoot. CO₂ is een bekend broeikasgas.

In Nederland hebben we deze afspraken vertaald naar de Klimaatwet (vastgesteld 28 mei 2019) dat wordt uitgewerkt in een Klimaatplan (consultatieronde loopt tot begin oktober 2019). en is op 28 juni 2019 het Klimaatakkoord gepresenteerd. De klimaatwet is hierbij het kader voor het klimaatakkoord. Met andere woorden: de klimaatwet zegt WAT we moeten doen, het klimaatakkoord geeft aan HOE we dit moeten doen. Het Klimaatplan beschrijft het klimaatbeleid voor de periode 2021-2030.

De inzet voor 2030 is daarbij: 49% reductie van nationale CO₂ uitstoot ten opzichte van 1990. 2030 lijkt nog ver weg. En uiteraard bedenken wetenschappers en innovatieve bedrijven de komende jaren nog veel slimme en efficiënte oplossingen. Toch kunnen we daar niet op wachten. De opgave is zo groot dat we echt vandaag moeten beginnen!

Energietransitie versus klimaatadaptatie

Duurzaamheid is een breed begrip. In het kort komt het er op neer dat in een duurzame wereld mens (people), milieu (planet) en economie (profit) met elkaar in evenwicht zijn, zodat we de aarde niet uitputten. Deze ambitienota gaat vooral over een onderdeel daarvan: de energietransitie. Met de energietransitie wordt de transitie bedoeld van een fossiel gedreven economie naar een economie gebaseerd op duurzaam opgewekte hernieuwbare energie. Deze transitie is essentieel om de doelstellingen op het gebied van CO₂-reductie te behalen. Maar wat hierbij ook belangrijk is: hoe passen we onze omgeving aan nu we weten dat het klimaat verandert?

Naast onze ambities op het gebied van de energietransitie moeten we ons ook gaan voorbereiden op maatregelen die genomen moeten worden om de effecten hiervan op te vangen. Klimaatadaptatieve maatregelen noemen we dat. Waar moeten we bijvoorbeeld op letten als er straks lange periodes van droogte aankomen? Hoe vangen we de te verwachten regen op? Hoe bereiden we Oosterhout en onze inwoners voor op extreme hitte? Hoewel dit allemaal bijzonder actuele vragen zijn, zal het onderwerp klimaatadaptatie verder niet worden behandeld in dit document. Niet omdat we dat niet belangrijk vinden maar omdat hier in de nabije toekomst een eigen programma voor wordt opgesteld.

Wat hebben we tot nu toe gedaan?

Tot nu toe was de Duurzaamheidsagenda 2016-2018 ons kompas als het gaat om duurzaamheid in het algemeen en de energietransitie in het bijzonder. Het merendeel van de gestelde doelen in deze agenda (vertaald naar activiteiten) is bereikt. Zo is de duurzaamheidslening breed beschikbaar, ondersteunen we VvE's met kennis en organisatiekracht en organiseren we jaarlijks een duurzaamheidsmarkt. Het is nu tijd om een versnelling aan te brengen. De ambitienota dat nu voor u ligt geeft aan op welke thema's we onze doelstellingen willen verleggen (en verbreden) en hoe we deze versnelling willen bereiken.

Wat gaan we nu en in de toekomst doen?

In de Toekomstvisie Oosterhout 2030 (vastgesteld oktober 2018) staat beschreven dat Oosterhout grote stappen wil maken op het gebied van duurzaamheid. Het plaatsen van windturbines en zonneweides is daarbij als voorbeeld benoemd. Zo is te lezen dat we in 2030 goed op weg zijn richting Parijs: 'de doelstellingen voor de reductie van CO₂ en de opwek van hernieuwbare energie hebben we grotendeels weten te bereiken door het plaatsen van

windturbines in de Oranjepolder en op bedrijventerrein Vijf Eiken'. Maar ook: 'Er zijn meerdere zonnevelden aangelegd op bedrijfsdaken in Oosterhout en in het buitengebied'. Het spreekt bijna vanzelf dat we bij al deze projecten ook onze inwoners laten participeren. Daarnaast is er stevig in gezet op het afkoppelen van woningen van het gas en op energiebesparing.

We moeten dus flink energie gaan besparen en opwekken. Opwekken door middel van wind- en zonne-energie, want dit zijn technieken die we nu kennen. Een belangrijk aspect hierbij is de RES 2030. De RES (Regionale Energie Strategie) is een opgave uit het Klimaatakkoord. Alle 33 regio's in Nederland moeten deze opstellen. In deze strategie geven regio's aan hoeveel duurzame hernieuwbare energie zij regio breed kunnen opwekken. Voor nu is dat dus voornamelijk wind en zon maar er wordt zeker ruimte gelaten voor innovatieve oplossingen. Dat willen we ook graag.

De ambities van de gemeente Oosterhout hangen samen met de opgave vanuit het Klimaatakkoord. Landelijk moeten we namelijk ruim 35 TWh duurzame energie op land opwekken in 2030 om een reductie te bereiken van 49% (CO₂). Voor onze regio (West-Brabant) betekent dat een opwek van ongeveer 2,6 TWh. Onze ambities voor de opwek van duurzame hernieuwbare energie sluiten daar goed bij aan.

Wat doen we niet?

Zoals eerder gesteld maakt klimaatadaptatie geen onderdeel uit van deze ambitiesnota. Ook ligt de focus van de nota niet op materiaalgebruik of processen (hoewel het hier en daar wel voorkomt). Denk hierbij bijvoorbeeld aan het cradle to cradle principe (producten die na gebruik worden hergebruikt in een nieuw product of als grondstof dienen) of een circulaire economie: een economisch en industrieel systeem waarin geen eindige grondstofvoorraden worden uitgeput en waarin reststoffen volledig opnieuw worden ingezet. Hoewel deze onderwerpen zeker niet te onderschatten zijn, ligt de focus in deze nota op de energietransitie.

We doen het samen

Een ding is duidelijk: Alleen kunnen we het niet. We kunnen onze ambities alleen samen mét onze inwoners, bedrijven en partners realiseren. En dat begint met bewustwording van en draagvlak voor de grote opgave waar we voor staan. We moeten de komende jaren impactvolle beslissingen nemen, financieel maar zeker ook qua ruimtegebruik. Maar we weten ook dat dit het moment is om de omslag te maken van een fossiel gedreven economie naar een economie gebaseerd op hernieuwbare grondstoffen. Dat vraagt om lef van ons allemaal. Voor onze toekomst!

Maar met alleen ambities kom je niet ver. Daarom zijn alle ambities in deze nota voor de periode tot 2022 vertaald naar concrete projecten. Deze projecten staan beschreven in de Routekaart energietransitie 2019-2022, 'Vol energie samenwerken aan de toekomst van Oosterhout'.

De Omgevingswet

Met ingang van 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Deze wet verplicht gemeenten één Omgevingsvisie vast te stellen voor het hele grondgebied. Deze Omgevingsvisie is een strategisch document gericht op een integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Hieronder vallen ook de gemeentelijke ambities ten aanzien van duurzaamheid en klimaatadaptatie. We zijn al begonnen met het opstellen van een gemeentelijke Omgevingsvisie. De strategische onderdelen uit de ambitiesnota zullen hun vertaling krijgen in deze Omgevingsvisie. Samen met de routekaart zal dit volgens de systematiek en terminologie van de Omgevingswet als "Programma" fungeren onder deze Omgevingsvisie.

Leeswijzer

In deze ambitiesnota beschrijven we eerst de ambities die samenhangen met de energietransitie (hoofdstuk 2). We zoomen in van het landelijke tot het lokale schaalniveau. We brengen de opgave in Oosterhout in beeld en koppelen daaraan onze ambities voor het besparen en duurzaam opwekken van energie.

In hoofdstuk 3 geven we aan hoe we als organisatie willen verduurzamen en hoe we willen samenwerken met onze inwoners en bedrijven.

Tenslotte staat in hoofdstuk 4 beschreven wat de opbrengsten zijn uit het participatietraject dat we met elkaar hebben doorlopen. Partners hebben gereageerd op de gemeentelijke ambities en aangegeven waar zij kansen zien om elkaar te versterken. Ook hebben de raadsleden diverse inzichten gedeeld tijdens de informatiebijeenkomst (12 februari 2019), de werkbijeenkomst (19 maart 2019) en de opiniërende raadsvergadering (26 juni 2019).

2. De energietransitie

In 1959 werd het aardgasveld van Slochteren ontdekt. En ruim 10 jaar later was driekwart van ons land aangesloten op aardgas. Het nieuwe aardgas zorgde voortaan voor een comfortabel verwarmde woning. De energietransitie van die tijd (van turf naar kolen) was voltooid.

De 'energietransitie' is op dit moment ook regelmatig onderwerp van gesprek. We staan namelijk aan de vooravond van een nieuwe transitie, die van een economie gebaseerd op fossiele brandstoffen naar een economie gebaseerd op hernieuwbare duurzame energie. Alles wat op dit moment verwarmd wordt door middel van fossiele brandstoffen (kolen en gas) moet overgezet worden op duurzame alternatieven. Alle elektriciteit die nu verbruikt wordt moet straks (uiterlijk 2050) duurzaam opgewekt worden. Verwarming en elektriciteitsgebruik zijn hierin de belangrijkste onderwerpen.

Net als in de rest van Nederland is er ook in Oosterhout weinig discussie over de urgentie en noodzaak van de energietransitie. We zijn al volop in gesprek met inwoners, bedrijven en onze partners. Maar het is nu ook het moment om het te gaan doen !

2.1. Landelijke doelen

Zoals gesteld in de inleiding is in 2015 het VN-Klimaatakkoord van Parijs ondertekend. In dit klimaatakkoord hebben we afgesproken de temperatuurstijging in 2050 te beperken tot maximaal 2 graden. Het beperken van de temperatuurstijging is te bereiken door het drastisch terugbrengen van de CO₂ uitstoot. In Nederland hebben we de afspraken uit het VN-klimaatakkoord vertaald naar landelijke wetgeving, de Klimaatwet. Op 28 mei 2019 is deze wet aangenomen. De Klimaatwet zegt ons WAT we moeten gaan doen: 49% CO₂ reduceren ten in 2030 ten opzichte van onze uitstoot in 1990. De Klimaatwet is vervolgens het kader voor de uitwerking in het klimaatplan (beleid) en het klimaatakkoord: in dit akkoord staat HOE we deze reductie moeten bereiken. Met andere woorden: de Klimaatwet zegt WAT we moeten doen, het klimaatakkoord geeft aan HOE we dit moeten doen.

Begin dit jaar is het voorlopige klimaatakkoord door de landelijke planbureaus doorgerekend. Alle maatregelen uit het klimaatakkoord zijn naast elkaar gelegd en bekeken is of alle maatregelen gezamenlijk leiden tot de noodzakelijke reductie. Op 28 juni is het klimaatakkoord gepresenteerd. De vaststelling van dit akkoord wordt in oktober 2019 verwacht.

Hoe wordt de CO₂ uitstoot eigenlijk berekend?

De CO₂ uitstoot wordt berekend door de energiedragers (kWh elektriciteit, m³ gas, liters benzine) bij elkaar op te tellen. Deze emissiefactoren variëren per jaar, afhankelijk van de brandstofmix van de elektriciteitsproductie, de hoeveelheid bijgemengde biobrandstof en de calorische waarde en koolstofinhoud van aardgas.

2.2. Regionale Aanpak

De energietransitie is bij uitstek een opgave dat je als gemeente niet alleen kan doen. Oosterhout werkt daarom samen in diverse gremia:

RES 2030

In het nationale klimaatakkoord is besloten dat Nederland in 2030 49% CO₂-reductie moet hebben gerealiseerd ten opzichte van 1990. Dit betekent een opwek aan hernieuwbare energie van 35 TWh. Voor het realiseren van deze landelijke ambitie op het gebied van elektriciteit en gebouwde omgeving kan aansturing en uitvoering het best regionaal plaats vinden.

Iedere regio in Nederland (33 in totaal) levert door middel van een Regionale Energiestrategie (RES) een bod op. In dit bod geeft de regio aan hoeveel hernieuwbare elektriciteit zij kan opwekken, wat het potentieel is aan duurzame warmtebronnen en wat de concrete plannen zijn om vraag en aanbod van elektriciteit door middel van infrastructuur bij elkaar te brengen.

Het aandeel van onze regio (16 gemeenten) is ongeveer 2,6 TWh tot 2030. De nationale klimaatdoelstellingen voor elektriciteit en warmte zijn in iedere regio het uitgangspunt van de RES. Uiterlijk in 2020 moet onze regio een definitief bod en uitvoeringsprogramma hebben.

De ambities die wij hebben op het gebied van duurzame energieopwekking dragen bij aan het bod wat onze regio (West-Brabant) moet opstellen.

Wat is een TWh?

1 TWh staat ongeveer gelijk aan 3600 TJ.
1 windturbine (5MW) levert ongeveer 54 TJ op, een zonneweide van 5 hectare levert ongeveer 14 TJ aan energie.

Verduurzaming Amernet

De Amercentrale is een elektriciteitscentrale die gevoed wordt door steenkolen en, meer recentelijk, biomassa. De ambitie van de Amercentrale is de centrale in 2020 voor 100% op biomassa te laten draaien. Bij het opwekken van elektriciteit komt veel warmte vrij. Deze warmte wordt door EnNatuurlijk (warmteleverancier) geleverd aan diverse buurten in Breda, Tilburg en Oosterhout (Beemdenbuurt). Deze buurten worden dus niet verwarmd met aardgas. Het samenwerkingsverband bestaat uit gemeenten, provincie, (warmte)netbeheerders, woningcorporaties, vertegenwoordigers van afnemers, burgerenergiecoöperaties en tuinders. Dit samenwerkingsverband ziet toe op een uitbreiding van het warmtenet in onze regio.

2.3. Energiegebruik Oosterhout

We moeten als gemeente voldoen aan de landelijke doelstellingen. Dat betekent onder andere het reduceren van CO₂ door samen te werken in de RES 2030 die opgesteld wordt in West-Brabant. CO₂ reduceren we onder meer door ons energiegebruik drastisch te reduceren en de opwek te verduurzamen. Maar hoeveel energie verbruiken we eigenlijk in Oosterhout? In deze paragraaf kort de situatie in onze gemeente.

Het energiegebruik van de gemeente Oosterhout was in 2017¹ circa 5.897 TJ. Dit is het totale gebruik van de gebouwde omgeving, verkeer en vervoer, industrie, landbouw en hernieuwbare warmte. De berekening geeft inzicht in het totale energiegebruik op het grondgebied van Oosterhout. Dit is dus inclusief snelwegen.

In grafiek 1.1. is weergegeven welk aandeel de verschillende categorieën hebben in het totaal.

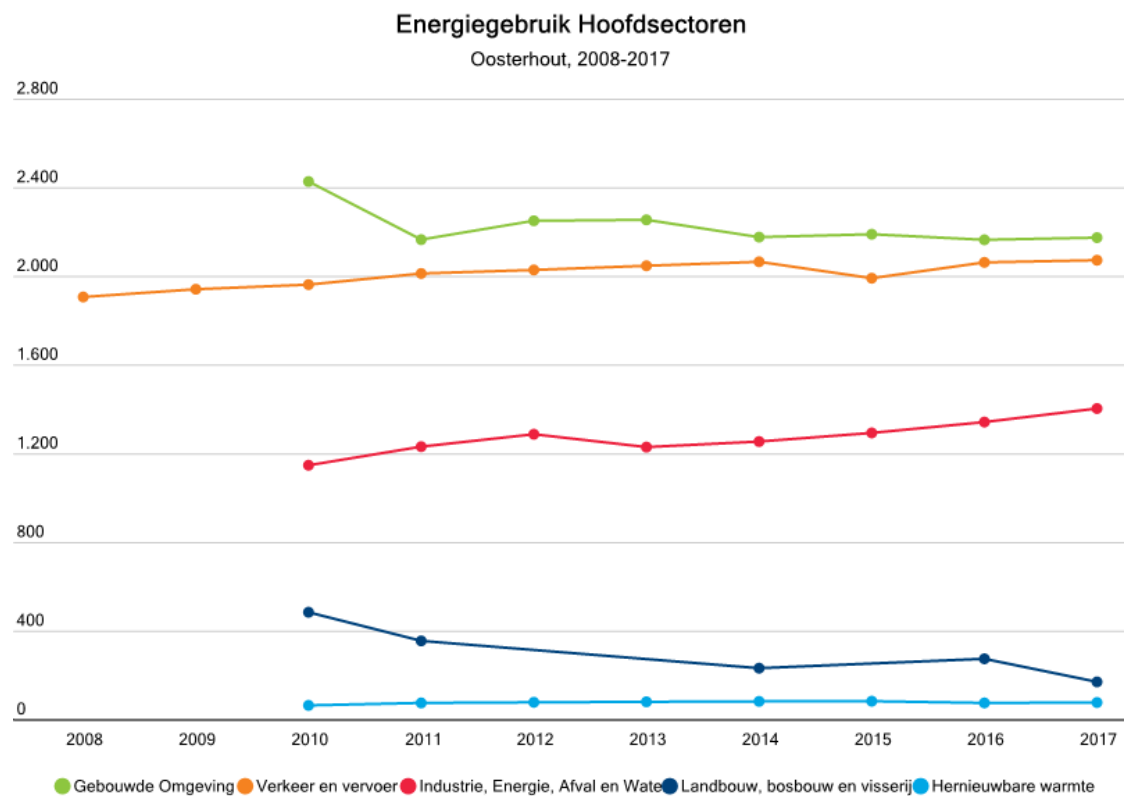
WAT IS EEN TJ?

Het energiegebruik is uitgedrukt in TJ (1 TJ = 10¹² Joule). In deze eenheid wordt alle elektriciteit (1 kWh = 3,6 miljoen joule) en gas (1 m³ gas = 31,6 miljoen joule) omgerekend en bij elkaar opgeteld. Waar moet u dan aan denken?

1 TJ staat ongeveer gelijk aan het jaargebruik van 100 huishoudens of de opwek capaciteit van 1/25 windturbine.

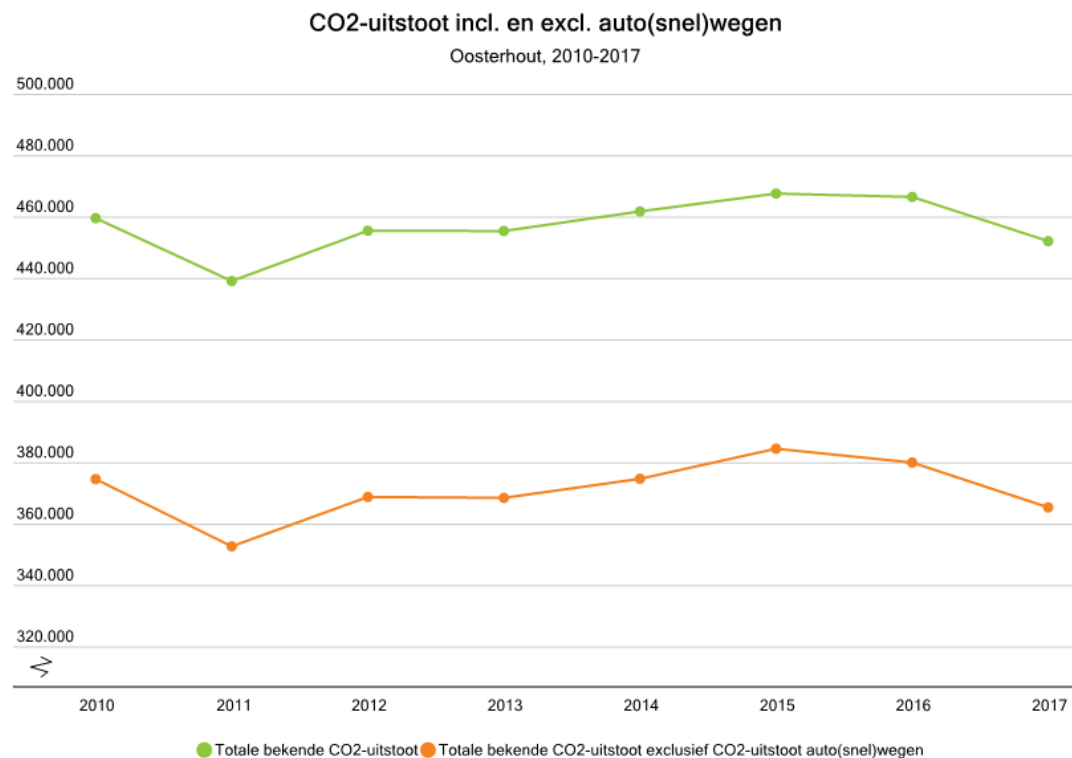
¹De meest recente cijfers uit de Klimaatmonitor zijn gehanteerd. Bron: <https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/>

Grafiek 1.1 Totaal bekend energiegebruik in Oosterhout 2013-2017

De hoeveelheid CO₂ die we hiermee uitstoten bedroeg in 2017 in totaal 452.000 ton (zie grafiek 1.2)

Grafiek 1.2 CO₂ uitstoot in Oosterhout

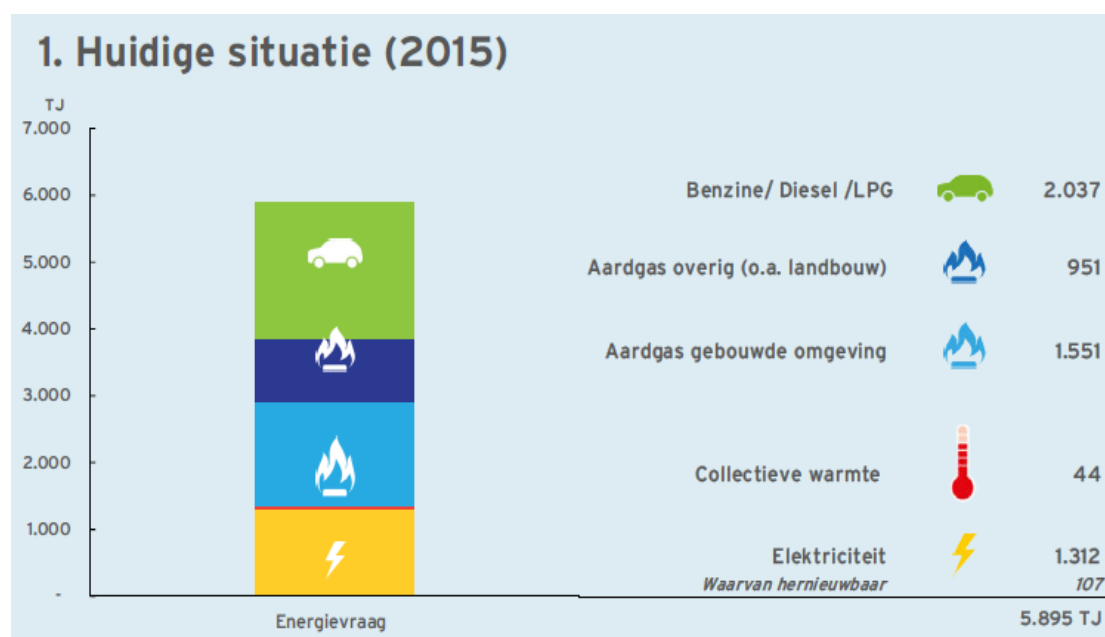

De meeste CO₂ stoten we in Oosterhout uit door onze mobiliteit. Zoals eerder gezegd is dit alle mobiliteit in Oosterhout, dus inclusief al het verkeer over de snelwegen A59 en A27.

Naast de cijfers uit de klimaatmonitor, hebben we begin 2018 een factsheet Energie Oosterhout laten opstellen (zie bijlage 1). Deze factsheet geeft een goed beeld van wat de energievraag in Oosterhout in 2015 was en hoe deze was opgebouwd (figuur 1.1.). Voor deze factsheet is gebruik gemaakt van de cijfers in 2015 omdat op het moment van opstellen van deze factsheet voor de jaren 2016 en 2017 niet alle gegevens beschikbaar waren.

Figuur 1.1: Energievraag Oosterhout factsheet in 2015

De cijfers voor 2016 en 2017 zijn inmiddels volledig beschikbaar en daarom is er voor gekozen om voor de berekening van de opgave in deze nota de meest actuele cijfers van 2017 uit de klimaatmonitor te gebruiken.

2.4. De opgave

In 2050 moet ook de gemeente Oosterhout energieneutraal zijn. Alle energie die we in de gemeente gebruiken, moet dan op een duurzame manier worden opgewekt. Uitgangspunt is dat eerst het totale energieverbruik in Oosterhout significant moet worden beperkt. Hoe meer er wordt bespaard op energie, hoe minder er duurzaam hoeft te worden opgewekt. Dit kan op verschillende manieren worden gerealiseerd zoals betere isolatie van woningen en bedrijven en door veranderingen in productieproces waarbij minder energie wordt verbruikt. Maar vervanging van oudere woningen en bedrijfspanden door nieuwe (bijna) energie neutrale woningen en bedrijfspanden zal ook bijdrage aan de besparingsdoelstelling.

Berekend is wat het technisch potentieel voor besparing is. Op basis daarvan stellen we als doel voor 2050: een **energiebesparing** van ruim 30% ten opzichte van het huidige gebruik in Oosterhout.

Uitgaande van de cijfers uit de klimaatmonitor (5.897 TJ aan energiegebruik, 2017) betekent dit dat we in 2050 een besparing gerealiseerd moeten hebben van ca. **1.769 TJ**. Er rest dan nog een energievraag van **4.128 TJ** die duurzaam moet worden opgewekt (**energieopwekking**)

Voor de opwekking van de benodigde energie, gaan we primair uit van het gebruik van onuitputtelijke energiebronnen zoals wind, zon voor elektriciteit en geothermie voor verwarming. Dat zijn de technieken die we nu kennen en die nu toegepast kunnen worden. In de toekomst wordt veel verwacht van mogelijke innovatieve alternatieven voor wind en zon.

Het is nu dan ook nog niet te zeggen welke technieken we in 2050 gebruiken. Wind en zon wordt dan ook toegepast voor een periode van maximaal 25 jaar. Na deze periode kan de windturbine of zonneweide worden afgebroken. Voor nu zijn wind en zon nog de enige alternatieven als het gaat om de opwek van duurzame hernieuwbare elektriciteit.

Transitievisie Warmte

We hebben een opgave voor het besparen van energie en het opwekken van duurzame hernieuwbare energie. Wat ook bij deze opgave hoort maar niet direct is toe te schrijven tot de een of de ander, is het opstellen van een transitievisie warmte.

De transitievisie geeft een technisch overzicht hoe de wijken in Oosterhout in de toekomst het best verwarmd kunnen worden. Enkele wijken kunnen wellicht worden aangesloten op het huidige warmtenet, denk bijvoorbeeld aan de nieuwe wijk Zwaaikom. De transitievisie warmte moet uiterlijk 2021 beschikbaar zijn. Na het vaststellen van deze visie moet deze vertaald worden naar uitvoeringsplannen per wijk.

Bij het vaststellen van onze transitievisie warmte is samenwerking met onze partners essentieel. Naast Oosterhout Nieuwe Energie (ONE) is vooral woningcorporatie Thuisvester, een van onze belangrijkste partners op dit gebied. Als eigenaar van een groot deel van het vastgoed in Oosterhout is Thuisvester medeverantwoordelijk voor de benodigde investeringen. Thuisvester heeft een ambitieus verduurzamingsprogramma van haar vastgoed.

De gemeente ziet Thuisvester als een van de motoren van de transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. Uiteraard moeten de investeringen gebeuren binnen verantwoorde financiële kaders. Afspraken over het duurzaamheidsprogramma van Thuisvester en de warmte transitie zullen worden opgenomen in de jaarlijkse prestatieafspraken.

Particulieren zijn zelf verantwoordelijk voor investeringen in de eigen woning, maar kunnen daar nog niet toe worden gedwongen. Omdat het gaat om vele individuen is het ook moeilijker om collectief afspraken met hen te maken. Binnen de stadsbrede communicatie en wijkgerichte aanpak wordt daarom gezocht naar manieren om ook particulieren te stimuleren om (gefaseerd) over te gaan op aardgasvrije verwarming. Essentieel daarbij zal zijn of het Rijk komt met een financiële regeling met betrekking tot woonlastenneutraliteit in relatie tot het afkoppelen van woningen van aardgas.

2.5. Ambities korte (2022) en middellange termijn (2030)

Dit ambitiedocument gaat echter niet over de doelen voor 2050, maar over onze ambities voor 2030. De klimaatwet geeft ons het doel: 49 % reductie van CO₂ ten opzichte van 1990. De Regionale Energie Strategie (RES) is voor ons hierbij de belangrijkste leidraad.

Bovenstaande leidt ons voor 2030 en 2022 tot de volgende ambities op het gebied van energiebesparing en energieopwekking:

2022:

- Energiebesparing: 5% besparing ten opzichte van het energieverbruik van 2017: dat betekent een besparing van **295 TJ**.
- Energieopwekking: het aandeel duurzaam opgewekte energie stellen we op 5% ten opzichte van de verwachte energievraag in 2050 (4.128 TJ), dat wil zeggen **206 TJ** extra op te wekken duurzame energie, naast de hernieuwbare energie die we al opwekken (255 TJ). Totaal opgewekte duurzame energie in 2022: **461 TJ**

2030:

- Energiebesparing: 10% besparing ten opzichte van het energieverbruik van 2017: dat betekent een besparing van **590 TJ**.
- Energieopwekking: het aandeel extra op te wekken duurzame energie stellen we op **15%** ten opzichte van de verwachte energievraag in 2050, dat wil zeggen **619 TJ** aan extra duurzame energie in het jaar 2030 (exclusief de opwekking tot 2022: 461 TJ). Totaal opgewekte duurzame energie in 2030: **1080 TJ**

De ambities voor 2022 en 2030 staan nog op redelijk grote afstand van de ambities die in 2050 gehaald moeten zijn. Voor de ambities voor 2022 en 2030 zetten we in op bestaande technieken, voornamelijk wind-, zon- en geothermie. Richting 2050 is de verwachting dat er nieuwe innovatieve technieken worden ontwikkeld waarmee we verder kunnen naar een bijna energie neutrale samenleving.

In de Routekaart energietransitie 2019-2022 'Vol energie samenwerken aan de toekomst van Oosterhout' is verder uitgewerkt hoe we deze ambities willen bereiken.

3. Een duurzame gemeente

De energietransitie is een belangrijke opgave. Maar onze ambities gaan verder: we willen ook een duurzame gemeente zijn! Aan de hand van de Duurzaamheidsagenda 2016-2018 hebben we al de eerste stappen gezet. Maar ook op dit vlak is een versnelling noodzakelijk. We onderscheiden hierin drie onderdelen:

1. De gemeente Oosterhout: een duurzame organisatie
2. Aan de slag met bedrijven en partners
3. Inwoners informeren, stimuleren en faciliteren

3.1. De gemeente Oosterhout: een duurzame organisatie

De gemeente Oosterhout wil haar verantwoordelijkheid nemen als het gaat om haar eigen organisatie. We onderzoeken welke kennis we al in huis hebben en welke nog ontbreekt. Daarnaast zijn houding en gedrag (intern) bij inkoop en aanbestedingen, in beleidsprocessen, en in ons dagelijks handelen van groot belang.

We realiseren ons dat we zelf ook een grote opgave hebben, alleen al als we kijken naar ons gemeentelijk vastgoed. Het zwembad is nu al duurzaam, het dak van gemeentewerf ligt vol zonnepanelen en over enkele jaren hebben we ook een nieuw duurzaam stadhuis. Qua afvalinzameling doen we het ook al goed. Maar op al deze vlakken willen we een versnelling aanbrengen. Wij geloven in: practice what you preach!

Uiteraard formuleren we niet alleen ambities voor onze inwoners, ondernemers en partners. De gemeente Oosterhout heeft ook een voorbeeldrol. Daarom formuleren we ambities op die onderwerpen waar we zelf mee aan de slag kunnen. Onze ambities voor 2022 op dit thema:

- Duurzaam bouwen en renoveren
  - Ontwikkeling van een nieuw duurzaam stadhuis: minimaal energie neutraal, zonder gebruik van fossiele brandstoffen en er zijn duurzame (bouw)materialen gebruikt.
  - Verduurzamen gemeentelijk vastgoed en sportaccommodaties (besparing en opwekking).
- Beleid en uitvoering
  - Duurzaamheid als integraal uitgangspunt van alle beleidsplannen en bestuurlijke besluiten;
  - Uitvoeren van het actieplan MVI (maatschappelijk verantwoord inkopen). Dit is inclusief acties op het gebied van circulaire economie en biobased producten.
  - Verduurzamen eigen wagenpark. Aanschaf nieuwe voertuigen standaard elektrisch tenzij dit echt (nog) niet anders kan;
  - Toepassing led in openbare verlichting waar mogelijk;
  - Ontwikkelen nieuwe verwerkingsmogelijkheden afval.
- Oosterhout als innovatiegemeente
  - Faciliteren van duurzame innovatieprojecten (jaarlijks)

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

De gemeente Oosterhout neemt haar verantwoordelijkheid in de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed, waarbij haar voorbeeldrol goed tot uiting komt. Oosterhout sluit hiervoor aan bij de landelijke klimaatdoelen. In 2030 hebben alle bestaande gemeentelijke gebouwen, gerealiseerd voor 2021, minimaal label C. Voor kantoren met een oppervlakte van minimaal 100m² geldt dit al in 2023. In 2043 zijn alle gebouwen die in beheer en onderhoud zijn van de gemeente Oosterhout klimaatneutraal (geen emissie van CO₂ en andere broeikasgassen). Hiermee wordt vooruitgelopen op de klimaatneutrale gebouwde omgeving in 2050.

Nieuw gerealiseerde gemeentelijke gebouwen welke worden opgeleverd vanaf 2021 dienen te voldoen aan de wettelijke BENG eis (Bijna Energie Neutraal Gebouwd) en krijgen geen gasaansluiting. De gebouwen zijn klimaatneutraal in realisatie, gebruik en slopen (demontabel). Dit houdt in dat voor nieuw te realiseren vastgoed altijd een gebouwspaspoort wordt samengesteld, waarbij hergebruik van materialen mogelijk wordt en circulaire gemeentelijke gebouwen ontstaan.

Uiterlijk 2021 hebben minimaal 6 gemeentelijke gebouwen een gebouwspaspoort, zodat later bij sloop bekend is welke materialen zijn toegepast en beschikbaar zijn voor hergebruik.

Bij grootschalige renovatie wordt onderzocht of het gebouw van het gas afgehaald kan worden. Daarnaast worden maatregelen genomen om de thermische isolatie van een pand te vergroten. Door het verbeteren van de isolatiewaarde wordt de energievraag teruggedrongen. In alle bestaande accommodaties wordt bij vervanging ledverlichting toegepast. Daarnaast wordt bij vervanging van de huidige installaties en afhankelijk van de mogelijkheid tot afkoppelen van het gas, onderzocht op welke wijze de accommodatie kan worden verwarmd. Dit is ook afhankelijk van de uitkomsten van de transitievisie warmte. Daar waar de daken geschikt zijn en de oppervlakten voldoende ruimte bieden worden zonnepanelen geplaatst. Hierbij wordt tevens onderzocht op welke wijze inwoners van Oosterhout financieel kunnen participeren in de realisatie van een PV-installatie op maatschappelijk vastgoed.

Sportaccommodaties

Voor de sportaccommodaties wordt in samenwerking met de buitensportverenigingen een duurzaamheidsplan opgesteld. Dit om te komen tot een duurzame sportinfrastructuur en hiermee invulling te geven aan het landelijk sportakkoord. Hierdoor vormen de gemeentelijke sportaccommodaties een voorloper op het totale vastgoedportefeuille van de gemeente Oosterhout.

Scholen

Hoewel het onderhoud en in stand houden van de schoolgebouwen voor rekening en risico van de scholen valt, ligt hier ook nog een duurzaamheidsopgave. In overleg met de schoolbesturen zal worden bekeken welke rol de gemeente Oosterhout kan spelen in deze verduurzamingsopgave.

3.2. Aan de slag met bedrijven en partners

We willen stimuleren dat ondernemers in Oosterhout zich meer bewust zijn van duurzaam ondernemen en daar ook naar handelen. Oosterhout kan zich ontwikkelen tot een stad waar bedrijven zich vestigen die duurzame producten en diensten in de markt zetten.

Een duurzaam ondernemersklimaat draagt bij aan een verdere verduurzaming van de samenleving. We streven als gemeente naar het bundelen van onze lokale kennis, technologie en innovaties om zo een meer circulaire lokale economie te krijgen. Een circulaire economie draagt bij aan het hergebruik van materialen, producten en diensten in plaats van de vernietiging daarvan. Het gebruik van biobased producten past hier goed in. Biobased producten zijn producten die zoveel mogelijk gemaakt zijn met hernieuwbare grondstoffen in plaats van niet hernieuwbare chemicaliën, materialen en energie.

Wat is een circulaire economie?

Een economisch (of industrieel) systeem waar geen eindige grondstofvoorraden worden uitgeput en waarin reststoffen volledig opnieuw worden ingezet in het systeem.

Onze ambities op dit thema voor 2022:

- Kennis en bewustwording
  - Bevorderen en stimuleren van duurzaam ondernemen (MVO).²

² MVO betekent dat er naast het streven naar winst ook rekening gehouden wordt met de effecten van de bedrijfsvoering op het milieu en dat er aandacht is voor de menselijke aspecten binnen en buiten het bedrijf.

- Uitreiking van de Groene Pluim (jaarlijks) aan een duurzaam Oosterhouts bedrijf
  - Duurzaamheidsevent met bedrijven (jaarlijks)
- Besparing en opwekking
  - Verder benutten van de energiebesparingskansen vanuit de Wet milieubeheer;
  - Bevorderen plaatsing zonnepanelen op bedrijfsdaken.
- Circulaire economie
  - Onderzoek hergebruik reststromen bedrijven Oosterhout en Binnenstad
  - Samenwerking tussen bedrijven stimuleren die al circulair ondernemen
  - Ontwikkelen duurzaam bedrijventerrein Everdenberg Oost
- Mobiliteit en transport:
  - Bevorderen fietsgebruik
  - Stimuleren gebruik deelauto's en elektrisch rijden
  - Duurzaam en kwalitatief hoog vervoersysteem
  - Afname van fossiele brandstoffen

3.3. Informeren, stimuleren en faciliteren

Alleen kunnen we het niet. Daarom is communicatie de komende jaren essentieel. We kunnen onze ambities alleen met onze inwoners, bedrijven en partners realiseren. Daarom willen we hen informeren en ook stimuleren om allereerst zelf aan de slag te gaan. Zo kunnen zij vanuit eigen motivatie in actie komen.

Een belangrijke pijler in communicatie is participatie: hoe geven we hier concreet invulling aan? In de routekaart zijn projecten opgenomen om de ambities uit dit document te realiseren. Bij de uitvoering van de projecten wordt een projectplan gemaakt met daarbij, per project, de mogelijkheden van inwoners van Oosterhout om te participeren.

De ambities genoemd in dit ambitiesdocument zijn aanzienlijk. We realiseren ons dat we deze niet alleen kunnen en willen realiseren. We bouwen daarom aan sterke netwerken en coalities met partners, ondernemers en inwoners. Ook is het niet alleen een verhaal over techniek en economie. Het heeft een grote maatschappelijke impact en raakt iedereen. Het is mensenwerk.

Succesvolle communicatie en participatie vragen om openheid, eerlijkheid en helderheid. En draagvlak staat of valt met de plaats waar en de manier waarop systemen worden toegepast en hoe de communicatie en participatie wordt ingevuld. Verduurzaming van de energievoorziening is belangrijk, maar natuurlijk niet de enige waarde die moet worden meegewogen in het keuzeprocess.

“Not in my backyard – NIMBY” is voor velen de motor om initiatieven juridisch aan te vechten. Het is in dat soort gevallen zaak om te zoeken naar een win-winsituatie. De lasten en lusten van projecten moeten dicht bij elkaar komen te liggen. Bijvoorbeeld: hoge windmolens in het landschap vinden sommigen misschien geen mooi gezicht. Maar als je daarmee tegen een aantrekkelijker tarief gebruik kan maken van duurzame energie, dan compenseert het een het ander. Onze ambities op het gebied van communicatie en participatie vertalen we zo:

- Informeren
  - Energietransitie: wat betekent dit voor inwoners van Oosterhout?
  - Transitievisie warmte, uitvoeringsplannen per wijk. Inwoners worden actief betrokken bij het vaststellen van de uitvoeringsplannen.
- Stimuleren
  - Isoleren van de eigen woning om zo energie te besparen (bewustwordingscampagne samen met ONE)
  - Opwekking duurzame energie door middel van plaatsing zonnepanelen (bewustwordingscampagne)

- Bevorderen fietsgebruik, het gebruik van deelauto's en het elektrisch rijden in het algemeen (bewustwordingscampagne)
- Faciliteren
  - Ondersteunen van inwoners met initiatieven en innovatieve ideeën rondom opwekking en/of besparing van energie.
  - Faciliteren randvoorwaarden

4. Van ambitie tot resultaat

Met alleen ambities realiseren we geen verandering. De centrale vraag is natuurlijk hoe we de ambities gaan realiseren. We hebben daartoe een routekaart opgesteld waarin projecten staan en hoe deze bijdragen aan de ambitie. Zo is de ambitie voor de opwek van duurzame, hernieuwbare energie vertaald naar projecten op het gebied van zon- en windenergie. We hebben in aanloop naar dit document dan ook diverse gesprekken gevoerd met de gemeenteraad en onze partners.

4.1. De gemeenteraad

Om de gemeenteraad meer kennis te geven over de onderwerpen duurzaamheid en energietransitie, zijn er twee bijeenkomsten en een raadsexcursie georganiseerd. In februari 2019 hebben we enkele experts hun kennis laten delen en hebben we aangegeven voor welke uitdaging de gemeente staat. In maart zijn we tijdens een werkbijeenkomst met elkaar aan de slag gegaan en hebben we gediscussieerd over verschillende thema's. In Bijlage 2 staat een beknopte samenvatting van de output van deze sessies. De output is, waar mogelijk, verwerkt in dit ambitiedocument.

Ook is de gemeenteraad op 12 april 2019 op excursie gegaan naar Venlo. Daar hebben ze een kijkje kunnen nemen in het nieuwe gemeentehuis dat zo veel mogelijk cradle to cradle gebouwd is.

Tot slot heeft er op 26 juni 2019 een opiniërende raadsvergadering plaatsgevonden waar veel vragen en opmerkingen zijn gemaakt t.a.v. de ambities en de routekaart. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen in deze ambitiesnota en de routekaart 2019-2022.

4.2. Draagvlak bij onze partners

Dit ambitiedocument is samengesteld in samenspraak met onze partners. Zo hebben we ONE (Oosterhout Nieuwe Energie), Thuisvester, EnNatuurlijk, Enexis en VNO-NCW gevraagd wat ze van onze doelen vinden en of ze bereid zijn met ons te werken om deze doelen te bereiken.

In Bijlage 3 staat beschreven welke input zij tijdens de gesprekken hebben gegeven. De partners hebben ook gereageerd op de routekaart 2019-2022. De conclusie is dat zij allen bereid zijn om samen te werken aan een duurzaam Oosterhout.

4.3 Tot slot

Zoals in de inleiding valt te lezen: alleen kunnen we het niet. We kunnen onze ambities alleen samen mét onze inwoners, bedrijven en partners realiseren. En dat begint met bewustwording van en draagvlak voor de grote opgave waar we voor staan. We moeten de komende jaren impactvolle beslissingen nemen, financieel maar zeker ook qua ruimtegebruik. Maar we weten ook dat dit het moment is om de omslag te maken van een fossiel gedreven economie naar een economie gebaseerd op hernieuwbare grondstoffen. Dat vraagt om lef van ons allemaal. Voor onze toekomst!

Bijlage 1: Factsheet Energie Oosterhout

Bijlage 2: Werksessie Duurzaamheid gemeenteraad

Op 19 maart 2019 organiseerden we een werksessie Duurzaamheid. De deelnemers waren gemeenteraadsleden, inwoners en experts³. De output van de sessie kan samengevat worden met onderstaande aandachtspunten. We hebben deze opgesplitst in de onderdelen die wel en niet verwerkt zijn in het ambitiedocument en de routekaart. Bij elk van de onderdelen die niet verwerkt zijn, is een reactie toegevoegd.

Onderdelen verwerkt in het ambitiedocument of de routekaart:

- We vinden het belangrijk om de discussie te voeren over de opgave (waarom en wat).
- Het is belangrijk om met de regio tot afspraken te komen hoe we als West-Brabant de opgave in willen gaan vullen.
- Bedrijven moeten meer gebruik maken van restwarmte/koeling van andere bedrijven.
- Blijf oog hebben voor nieuwe innovatieve oplossingen in de toekomst.
- Kijk breder dan alleen de rol van de overheid, neem de omgeving mee! Denk ook mee over de inzet voor de particuliere markt.
- Energiecoöperatie ONE heeft behoefte aan duidelijkheid, visie en een ambitie gekoppeld aan een uitvoeringsplan waar ONE dan graag haar bijdrage aan levert.
- Niet alles kan en moet op het lokale niveau opgelost worden. Ook op regionaal en landelijk niveau moeten er keuzes gemaakt worden. We willen het Oosterhouts tempo hierop aanpassen.
- In de uitvoering van het beleid willen we de ruimte houden voor innovatieve oplossingen en het experiment.
- Begin met het ondersteunen, faciliteren en motiveren van de inwoners en bedrijven die willen. Woning eigenaren krijgen hoge kosten om te verduurzamen. Start met informeren, zodat eigenaren weten wat er op hen af komt. Begin met het isoleren van woningen. En subsidieer de maatregelen. Het kan helpen om businesscases uit te werken (verduurzamen van woningen (en/of bedrijfsmatig vastgoed)).
- De gemeente heeft ook een rol in het informeren van inwoners en ondernemers over de maatregelen die je zelf kan doen (en geen geld kosten). Laaghangend fruit of 'no regret maatregelen'. Er is al veel kennis beschikbaar, maak hier gebruik van.
- Oosterhout moet een reële start maken. Het is niet nodig om het beste jongetje van de klas te zijn.
- Voor aanleg van het warmtenet (of uitbreiding) is meer informatie nodig, vrij onbekend voor de raad.
- De technologische ontwikkelingen gaan snel. De angst is dat we nu kiezen voor maatregelen die over enkele jaren achterhaald zijn.
- Aansluiten bij plannen zonneweides Bavelse Berg, Breda. Dit lijkt een prima optie en zullen we verder gaan onderzoeken.

---

³ Thuisvester (TV): Pierre Hobbelen, Michel Bakermans - Enexis (E): Christina Hoes - Oosterhout Nieuwe Energie (ONE): Rob van Buitenen - Greenrecovery (G): Paul Wezel

Onderdelen die (nog) niet zijn verwerkt in het ambitiedocument of de routekaart:

- We moeten zuinig zijn op ons landgoed en de natuur. Denk aan de zonneladder en start met plaatsen van zonnepanelen op daken.
Reactie: We zijn nu al druk bezig bedrijven en inwoners te stimuleren om zonnepanelen aan te schaffen. Het project 'Zon op bedrijfsdaken' is hier een goed voorbeeld van. Tevens kunnen inwoners een duurzaamheidslening aangaan voor de aanschaf van zonnepanelen.
- Stel een goed toetsingskader vast voor beoordeling plannen windmolens, zonnepanelen etc.
Reactie: Uiteraard is het zaak om goed na te denken over de plaatsing van windturbines en zonneweides. Ook hier moet er per locatie bekeken worden of deze geschikt is.
- Windmolens bij voorkeur in clusters plaatsen. Onderzoek de mogelijkheden om deze te plaatsen op bedrijventerreinen (Weststad, Vijf Eiken)
Reactie: Net als de gemeenteraad, vinden we het belangrijk om eerst de discussie te voeren over de opgave (waarom en wat)
- En ook zijn er taboes: de optie voor het gebruik van kernenergie (op landelijk niveau) is bijvoorbeeld niet bespreekbaar.
Reactie: We hebben in het ambitiedocument en de routekaart ambities geformuleerd en projecten benoemd die we daadwerkelijk op de Oosterhoutse en regionale schaal kunnen realiseren. Initiatieven of keuzes die op landelijk niveau moeten worden gemaakt, zijn geen onderdeel van onze lokale agenda.

Bijlage 3: Input stakeholders Oosterhout

Stakeholder: Enexis

Contactpersoon en functie: Christina Hoes, stakeholdermanager

Algemeen:

Enexis Netbeheer vervult verschillende taken. Zij zijn onder meer verantwoordelijk voor het aanleggen en beheer van het energienetwerk in onze regio. Het aanleggen van aansluitingen, het transport van gas en elektriciteit naar woningen en bedrijven en opnemen van de meterstanden en verhelpen van storingen in onze regio.

Christina Hoes merkt allereerst op dat samenwerking tussen gemeenten en in de regio voor Enexis heel belangrijk is. De ontwikkeling van de RES2030 (Regionale Energiestrategie) is voor hen het belangrijkste. Zo belangrijk dat Enexis is toegevoegd aan het kernteam van de RES2030 regio West-Brabant, waar overigens ook ambtelijke vertegenwoordiging is van de gemeente Oosterhout.

Stakeholder: EnNatuurlijk

Contactpersoon en functie: Ton Goossens

Algemeen:

EnNatuurlijk levert warmte uit de Amercentrale aan eindgebruikers (veelal woningen). Ook de Beemdenbuurt in Oosterhout wordt verwarmd door warmte uit de Amercentrale, verzorgd door EnNatuurlijk.

EnNatuurlijk ziet in het nieuwe duurzaamheidsbeleid van de gemeente Oosterhout een belangrijke rol weggelegd voor warmte. Uitgangspunt is de op te stellen warmtevisie van de gemeente Oosterhout die moet aantonen welke wijk het beste door middel van een warmtenet verwarmd kan worden. Samenwerking tussen Thuisvester (woningcorporatie), de gemeente en de eindgebruikers is hierbij essentieel.

Op dit moment onttrekt EnNatuurlijk jaarlijks 4000 TJ aan warmte uit de Amercentrale. De Amercentrale moet vanaf 2024 volledig op biomassa gaan draaien. De biomassa die hier nu voor gebruikt wordt komt voor een gedeelte uit pallets (Canada) en bomen (Litouwen). EnNatuurlijk streeft naar 100% CO2 neutrale warmte.

Beleid Oosterhout:

Kijkend naar de ambitienota en de Routekaart 2019-2022, vallen een paar dingen op:

1. De mogelijkheden voor Geothermie zouden meer onderzocht moeten worden
2. In gebiedsplannen staat vaak de vermelding naar de gebouwde omgeving. Hier wordt te veel de nadruk gelegd op woningen terwijl het bedrijfsleven weinig aan bod komt. Deze twee zouden meer gecombineerd moeten worden hoewel het bedrijfsleven vooralsnog vrij moeilijk te mobiliseren lijkt.
3. Er wordt in de nieuwe beleidsdocumenten teveel de termen gebruikt als: ambities, mogelijkheden, kansen en verwachtingen. Krachtiger taalgebruik is in dit kader wellicht meer op zijn plaats.

4. De gemeente zou zich nog meer bezig kunnen houden met het stimuleren en controleren van bedrijven.
5. Openbare ruimte: de energietransitie gaat veel meer vragen van de openbare ruimte. Niet alleen voor bijvoorbeeld windturbines en zonneweides maar ook als het gaat om TRAVO stations, kabels, leidingen etc. Denk ook aan de elektrificatie van ons vervoer!
6. Gemeente Breda gebruikt een monitoringssysteem om de voortgang in het kader van de energietransitie inzichtelijk te krijgen. Dit kan motiverend werken.
7. Meer investeren in de aanleg van zonneweides, landelijk gezien wordt hier steeds meer tegen geageerd terwijl we deze energie wel nodig hebben.
8. Breng quick wins in beeld, pluk het laaghangend fruit eerst. Begin bij de grote energiegebruikers in Oosterhout.
9. Tot slot: iedereen moet zich gaan realiseren dat de noodzaak tot energietransitie echt is en dat we met z'n allen moeten gaan samenwerken om dit voor elkaar te krijgen!

Stakeholder: Energiecoöperatie ONE

Contactpersoon: Rob van Buitenen

Algemeen:

ONE is een coöperatie in Oosterhout die samen met haar leden een bijdrage levert aan de verduurzaming van Oosterhout. Samen zorgen voor een leefbare samenleving voor nieuwe generaties. Een aardbol waar klimaatverandering onder invloed van 'vuil' energieverbruik tot het verleden behoort. ONE is een zeer gewaardeerde partner van de gemeente. We werken samen om Oosterhout zo duurzaam mogelijk te maken.

Beleid Oosterhout:

Dhr. Van Buitenen geeft aan dat de documenten goed zijn opgezet en goed te lezen. De uitdaging die voor ons ligt is duidelijk en als de gemeenteraad akkoord gaat kan er aan de uitvoering worden begonnen. Dhr. Van Buitenen vraagt zich af of onze ambities, in vergelijking met andere gemeenten ambitieus zijn. Daar lijkt het wel op.

Belangrijk om aan de uitvoeringsagenda toe te voegen is een soort van meetinstrument zodat we onze ambities kunnen monitoren. De gemeente en ONE gaan vooral op de volgende onderdelen samenwerken: de warmtevisie en de daarbij horende uitvoering, het project voor isoleren en tot slot de zonneweides. De uitdaging die voor ons ligt is groot, daar moeten we met z'n allen de schouders onder zetten!

Stichting Thuisvester

Stakeholder: Stichting Thuisvester

Contactpersoon en functie: Michel Bakermans

Algemeen:

Woningcorporatie Thuisvester is de grootste woningcorporatie in de gemeente Oosterhout. Met een bezit van ongeveer 7.500-8.000 woningen (een derde deel van alle woningen in Oosterhout) zijn zij een belangrijke partner in de Energietransitie. Thuisvester heeft zelf berekend dat, wil zij haar gehele woningbestand energieneutraal maken, zij ongeveer 16 windturbines aan duurzame energie nodig hebben!

Met de heer Bakermans is gesproken over het ambitiedocument en de daarbij horende Routekaart 2019-2022. Hieronder puntsgewijs de opmerkingen van Thuisvester:

1. In het kader van de energietransitie wil Thuisvester graag met de gemeente (en andere partners) beginnen om 1 wijk, of een gedeelte van deze wijk, energieneutraal te maken.
2. Ga uit van de Trias energetica! Dat betekent dat we allereerst de energievraag moeten beperken, vervolgens moeten zorgen voor duurzame energie en als laatste dat het gebruik van eindige (fossiele) energiebronnen zo efficiënt mogelijk moet zijn.
3. Isoleer, isoleer, isoleer! Dat is waar de gemeente de meeste energie in zou moeten stoppen.
4. Investeer in het laaghangend fruit, innovaties gaan hard! Belangrijk is om woningen nu te isoleren en het bewustzijn van onze inwoners te verhogen als het gaat om hun energieverbruik.
5. Het ontbreekt in deze documenten aan feitelijke maatregelen bij woningbezitters, wel wordt bewustwording genoemd als project wat samen met ONE moet worden uitgevoerd. Hier staat een omvangrijke besparingsdoelstelling bij. Ons advies: breidt dit uit met daadwerkelijke producten zoals een collectief PV aanbod en nog belangrijker een collectief aanbod tot isoleren (aanbieden als bulk).
6. De koppeling met de Regionale Energie Strategie (RES) ontbreekt.
7. De verduurzamingsslag van Thuisvester komt niet terug in dit stuk. Opnemen aantallen woningen die Thuisvester in Oosterhout aanpakt (2015 tot 2022) verbetering EI/besparing
8. Haal meer uit collectieve warmte, in samenwerking met EnNatuurlijk.

VNO-NCW

Stakeholder: VNO-NCW Brabant-Zeeland

Contactpersoon en functie: Jeroen de Lange

Algemeen:

Ondernemingsorganisatie VNO-NCW maakt zich hard voor een excellent ondernemings- en vestigingsklimaat. Dat doen we zowel op nationaal als internationaal niveau. Wij spreken namens ondernemingen van uiteenlopende grootte en verspreid over alle sectoren. Van de AEX-bedrijven tot familiebedrijven, het midden- en kleinbedrijf en jonge ondernemingen. Met als doel: ruimte voor ondernemerschap. Zodat Nederland wereldwijd herkend wordt als duurzame en welvarende economie.

Dhr. De Lange heeft drie aanbevelingen voor de gemeente Oosterhout:

1. Om het duurzaamheidsbeleid verder en beter te verankeren in de gemeente en de samenleving is het mogelijk een idee om e.e.a. aan te laten sluiten bij de Global Goals van de VN. Ook de VNG is hier druk mee doende. “Je hebt daarmee drie vliegen in een klap” 1 ook die agenda pak je dan op, en daarmee kan Oosterhout zich ook profileren, daarnaast kunnen er dan mogelijk meer middelen vrijgemaakt worden en verworven worden. Als laatste is het dan makkelijker om coalities op de inhoud te vormen, waardoor de gemeente niet alles zelf hoeft te doen.
2. Een paar keer is de uitdaging aangestipt van wat naar hoe te realiseren. Wat er moet gebeuren is wel duidelijk dit staat goed verwoord. Wat de mogelijke oplossingen zijn is ook een goede aanzet toe gegeven. Vanuit de rol van bedrijfsleven hebben we het liefst nog concreter. Wie is probleem eigenaar van elk onderdeel, en wat is ieders rol. Voor welke datum is het opgelost, en hoe gaan we het proces gezamenlijk in. Gemeente kunnen stimuleren (faciliteren en subsidiëren) of handhaven. Je snapt dat we voor het eerste zijn!! Mijn gevoel zegt dat we dit concreter moeten formuleren in de stukken.
3. Mogelijk is het goed om in een klein comité met enkele ondernemers aan een gezamenlijk agenda te werken. We zouden dan naar een gezamenlijke ambitie kunnen werken. Een Oosterhoutse Green Deal is dat wat?